

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
імені О.М. Бекетова

СТАНДАРТ ВИЩОЇ ОСВІТИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор

В.М. Бабасв

10

2014 р.

«МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ»

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

підготовки бакалаврів

галузь знань 0306 «Менеджмент і адміністрування»

напряму підготовки б. 030601 «Менеджмент»

факультет Менеджменту

(шифр дисципліни за ОПП–ПП1.9)

Стандарт чинний з дати затвердження

Харків - 2014

РОЗРОБЛЕНО: Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова
КАФЕДРА: економічної теорії

РОЗРОБНИКИ: к.е.н. доц. Можайкіна Н.В. *Можайкіна*

ЗАВДУВАЧ КАФЕДРИ *Вав* _____ (Решетило В.П.)

«26» червня 2014 р., протокол № 10

Схвалено **випусковою** кафедрою Туризму і готельного господарства
Протокол від «27» серпня 2014 року № 1

Завідувач випускової кафедри *Писаревський* _____ (Писаревський І.М.)

Схвалено **випусковою** кафедрою Транспортних систем і логістики
Протокол від «29» серпня 2014 року № 1

Завідувач випускової кафедри *Доля* _____ (Доля В.К.)

Схвалено **випусковою** кафедрою Управління проектами в міському господарстві і будівництві
Протокол від «29» серпня 2014 року № 1

Завідувач випускової кафедри *Чумаченко* _____ (Чумаченко І.В.)

Схвалено **випусковою** кафедрою Менеджменту та маркетингу в міському господарстві
Протокол від «29» серпня 2014 року № 1

Завідувач випускової кафедри *Новікова* _____ (Новікова М.Н.)

Програма відповідає формі Програми навчальної дисципліни, що затверджена Наказом по
ХНУМГ ім. О.М. Бекетова від 24 лютого 2014 р. № 46-01

Методист НМВ *Чумаченко* _____ (Чумаченко І.В.) «14» жовтня 2014 р.

Обговорено та рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету менеджменту

Голова Вченої ради *Писаревський* _____ (Писаревський І.М.) «28» серпня 2014 р., протокол № 1

Цей стандарт не може бути тиражований або відтворений будь-яким способом без письмової згоди ХНУМГ

© ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2014 рік
© Н.В.Можайкіна, 2014 рік

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «**Міжнародні економічні відносини**» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів напряму (спеціальності) 6.030601 «Менеджмент».

Навчальним планом передбачені професійні спрямування: «Менеджмент міжнародного туризму», «Менеджмент організації міського господарства», «Менеджмент організації місцевого самоврядування», «Менеджмент готельного, курортного і туристичного сервісу», «Логістика»

Предметом навчального курсу дисципліни є система економічних зв'язків господарюючих суб'єктів різних країн на основі міжнародного поділу праці та механізм реалізації цих зв'язків в процесі інтернаціоналізації та глобалізації.

Міждисциплінарні зв'язки:

Дисципліни, що передують вивченню даної дисципліни	Дисципліни, вивчення яких спирається на дану дисципліну
1) Економічна теорія	1) Економіка і фінанси підприємства
2) Соціологія	2) Маркетинг
3) Право	3) Фінанси, гроші та кредит
	4) Ціноутворення

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

ЗМ 1. Теоретичні основи МЕО

ЗМ 2. Форми міжнародного економічного співробітництва в умовах глобалізації та міжнародної економічної інтеграції

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни «Міжнародні економічні відносини» полягає у формуванні системи спеціальних знань з проблем та перспектив розвитку міжнародних економічних відносин (МЕВ) для фундаментальної й спеціальної освіти та практичної економічної діяльності за фахом.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Міжнародні економічні відносини» є формування у студентів знань щодо: розуміння сутності МЕВ, їх еволюції, чинників і рівнів розвитку; засвоєння категоріального апарату, що застосовується для аналізу процесів та явищ сучасного світового економічного розвитку; засвоїти форми МЕВ, особливості розвитку інтеграційних процесів та діяльності міжнародних економічних організацій; вміти творчо аналізувати стан і

тенденції розвитку системи міжнародних економічних відносин, визначати проблеми й перспективи їх розвитку.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: які процеси характеризують міжнародний рівень взаємодії національних економік; оволодіти новітніми підходами щодо оцінки еволюційного характеру розвитку системи МЄВ; сформувати уміння та навички щодо використання набутих знань для самостійного аналізу світогосподарських процесів, засвоїти методичні підходи до оцінки поточного стану та прогнозування тенденцій розвитку основних форм МЄВ; оволодіти методиками проведення порівняльного аналізу щодо загроз та переваг для вітчизняних підприємств при виході на різні сегменти міжнародних товарних, фінансових, валютних ринків.

вміти: орієнтуватись у глобальних проблемах економічного розвитку світових господарських зв'язків, інтеграції України у систему міжнародного поділу праці; визначати показники обсягів, динаміки, результативності та ефективності міжнародних торговельних, інвестиційних, валютно-фінансових відносин на різних рівнях господарювання; використовувати емпіричний та статистичний аналіз стану міжнародного середовища для обґрунтування стратегій ЗЕД на рівні окремих підприємств; захищати інтереси держави, поєднувати суспільні, колективні та індивідуальні інтереси; урахувати соціальні аспекти впливу рішень, що приймаються, на співробітників, споживачів, місцеві спільноти.

мати компетентності

– за допомогою загальнонаукових та спеціальних економічних методів здійснювати аналіз міжнародних економічних явищ та подій на мікро- та макроекономічних рівнях дослідження;

– здатність будувати розгорнену, доказову відповідь на проблемні питання, що розкривають знання та розуміння основ міжнародних економічних відносин;

– здатність розраховувати основні економічні показники, що оцінюють ефективність інтеграції національних економік до міжнародної економічної системи;

– здатність моделювання оптимальних шляхів інтеграції України у систему міжнародного поділу праці

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **108** години / **3** кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи МЄО

Тема 1.1. Предмет, значення і завдання курсу «Міжнародні економічні відносини»

Предмет і завдання курсу МЄО. МЄО як економічна категорія: сутність, рівні і фактори розвитку. Показники залучення національної економіки у світову економіку. Особливості розвитку МЄВ на сучасному етапі та місце в них України.

Тема 1.2. Світове господарство (СГ) та особливості його розвитку.

Типологія країн світу і роль окремих їх угруповань у СГ і МЄВ

Основні етапи еволюції і становлення світового ринку, світового господарства та міжнародної економіки. Світове господарство: сутність, елементи, суб'єкти, фактори розвитку. Головні тенденції формування СГ, рівні і цикли його розвитку.

Показники рівня економічного розвитку країни та місце в світовій економіці. Критерії систематизації країн в світовій економіці. Соціально-економічний принцип систематизації країн світу. Країни, що розвиваються: поняття, загальні риси та місце у світовій економіці. Національні економічні моделі розвитку країн.

Тема 1.3. Еволюційні періоди формування МЄВ. МЄВ у системі світового господарства і проблеми їх розвитку

Міжнародні торговельні зв'язки стародавнього світу. Міжнародні економічні відносини епохи Середньовіччя. Міжнародні економічні відносини в умовах становлення індустріальної цивілізації. Міжнародні економічні відносини індустріальної епохи. Світогосподарські зв'язки на сучасному етапі.

Місце та роль МЄВ у розвитку національної економіки. МЄВ як елемент структури СГ. Форми МЄВ, їх взаємозв'язок. Фактори розвитку МЄВ у системі СГ. Проблеми економічної взаємозалежності. Національна та міжнародна взаємозалежності та МЄВ. Розвиток торговельно-економічних діалогів. Місце України у системі МЄВ.

Тема 1.4. Середовище розвитку МЄВ. Закони і принципи розвитку СГ і МЄВ

Поняття середовища МЄВ, його структура і особливості. Економічне середовище формування МЄВ, стан ринкових відносин країн і особливості їх взаємодії. Природно-географічне середовище, основні його складові впливу на розвиток МЄВ. Політико-правове середовище МЄВ. Соціально-культурне середовище і його значення в розвитку МЄВ.

Особливості дії економічних законів і закономірностей на міжнародному рівні. Головні економічні закони розвитку СГ і МЄВ. Поняття та система принципів розвитку МЄВ.

Тема 1.5. Міжнародний поділ праці (МПП) та кооперація виробництва як об'єктивна основа МЄВ

Міжнародний розподіл факторів виробництва. Класифікація факторів виробництва по походженню (основні та розвинуті) та по ступеню спеціалізації (загальні та спеціальні). Міжнародна мобільність факторів виробництва. Теоретичні основи міжнародного поділу праці. Міжнародний поділ праці (МПП), основні фактори та показники його розвитку. Особливості МПП у сучасних умовах. Міжнародні спеціалізація і кооперування виробництва як форми прояву

МПП. Інтернаціоналізація виробництва. Інтернаціоналізація господарської діяльності. Глобалізація. Проблеми і передумови участі України у МПП.

Тема 1.6. Міжнародна економічна інтеграція (МЕІ)

Трактування сутності економічної інтеграції. Об'єктивні передумови розвитку, цілі і значення МЕІ. Ознаки, рівні та фактори розвитку МЕІ. Етапи розвитку МЕІ. Статичні та динамічні ефекти інтеграції. Економічні наслідки інтеграції країн. Сучасні інтеграційні угруповання країн. Особливості європейських інтеграційних процесів. Європейська економічна інтеграція України.

Тема 1.7. Глобалізація економічного розвитку та економічна єдність світу. Глобальні проблеми СГ і МЄВ. Загальні проблеми сучасних МЄВ.

Глобалізація економічного розвитку і роль МЄВ у формуванні елементів глобальної економіки. Формування економічної єдності світу. Характеристика глобальних проблем МЄВ та СГ. Основні напрямки міжнародної економічної співпраці щодо розв'язання глобальних проблем. Українська держава у контексті глобалізму.

Соціально-економічні та політичні особливості розвитку МЄВ сучасного періоду: від конфронтації до співробітництва. Проблеми зовнішньої заборгованості в МЄВ. Лібералізація зовнішньої торгівлі – загальна проблема сучасних МЄВ. Розвиток транснаціонального бізнесу та необхідність контролю за діяльністю ТНК.

Тема 1.8. Міжнародні економічні організації у багатосторонньому економічному співробітництві і регулюванні МЄВ

Сутність, значення, класифікація, фінансові кошти, методи діяльності міжнародних організацій (МО) та їх роль у регулюванні МЄВ. Багатоцільові міжнародні організації та альянси. Функціональні міжнародні організації та регіональні фінансові інститути. Міжнародні галузеві організації та об'єднання підприємців. Здійснення міжнародної економічної політики через структуру ГАТТ/СОТ.

Змістовий модуль 2. *Форми міжнародного економічного співробітництва в умовах глобалізації та міжнародної економічної інтеграції*

Тема 2.1. Міжнародна торгівля (МТ) як головна форма МЄВ та її регулювання

Основні теорії міжнародної торгівлі. Сутність міжнародної торгівлі, її динаміка та структура. Система показників розвитку міжнародної торгівлі. Види, форми та методи міжнародної торгівлі. Регулювання міжнародної торгівлі. Види

зовнішньоторговельної політики. Методи державного регулювання зовнішньоторговельних відносин. Міжнародні організації, що регулюють МТ.

Тема 2.2. МЕВ у сфері послуг. Міжнародні транспортні відносини

Суть, класифікація та сучасні особливості міжнародної торгівлі послугами. Характеристика основних секторів світового ринку послуг. Особливості міжнародної торгівлі послугами на сучасному етапі. Транспортні витрати у міжнародній торгівлі послугами. Туристські послуги на світовому ринку. Державне та міжнародне регулювання світовою торгівлею послугами.

Загальна характеристика міжнародного ринку транспортних послуг. Фактори вибору транспорту для міжнародних сполучень. Етапи і основні операції міжнародного перевезення вантажу. Регулювання міжнародних транспортних відносин міжнародними транспортними організаціями та конвенціями. Проблеми участі України в міжнародних транспортних послугах.

Тема 2.3. Міжнародна інвестиційна діяльність і виробниче співробітництво

Міжнародний рух капіталу та його форми. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) та їх роль у структурі закордонного інвестування. Сутність і основні сфери міжнародної інвестиційної діяльності та виробничого співробітництва. Роль транснаціональних компаній (ТНК) та фінансово-промислових груп (ФПГ) у розвитку міжнародного виробничого співробітництва. Особливості розвитку спільного підприємництва у сучасних умовах. Вільні економічні зони (ВЕЗ) як форма міжнародного виробничого співробітництва. Україна на ринку міжнародних інвестицій.

Тема 2.4. Міжнародні науково – технічні відносини (МНТВ)

Сутність та особливості міжнародного науково-технічного співробітництва (МНТС). Причини розвитку МНТС. Сучасні особливості МНТВ. Форми і засоби міжнародного науково-технічного обміну. Комерційний зміст науково-технічної діяльності. Міжнародна передача (трансфер) технологій та її регулювання.

Тема 2.5. Міжнародна міграція робочої сили (ММРС)

Суть, причини та сучасні ознаки міжнародної трудової міграції. Форми і головні напрями сучасних міграційних потоків. Державне і міжнародне регулювання міграції робочої сили. Вплив міграційних процесів на соціально-економічний розвиток країн світу. Проблеми трудової міграції і ринку робочої сили в Україні.

Тема 2.6. Світова валютна система і міжнародні валютно-фінансові відносини

Сутність, елементи та закономірності функціонування світової валютної системи та валютних відносин. Функції валютної системи, рівні функціонування

та їх взаємодія. Етапи розвитку світової валютної системи. Валютний курс та фактори його формування. Світовий валютний ринок. Валютне регулювання та види валютної політики.

***Тема 2.7.** Міжнародні валютно-кредитні відносини і рух міжнародного капіталу. Міжнародні організації з регулювання валютно-кредитних відносин*

Міжнародний рух капіталу: сутність, форми, регулювання. Міжнародні інвестиції як форма руху капіталу. Міжнародний кредит, його роль у світовій економіці. Різновиди формування і розвиток світового ринку позичкових капіталів. Міжнародні фінансові центри. Офшорні зони. Проблема заборгованості і значення іноземних кредитів для економічного розвитку України.

Міжнародна координація валютних відносин. Основні функції міжнародних валютно-кредитних інститутів. Міжнародний валютний фонд (МВФ) – компетенція, фінансові кошти, організаційна структура, особливості кредитної діяльності. Група Світового банку, мета створення, функції, структура, об'єкти кредитування. Міжнародний банк реконструкції і розвитку (МБРР). Банк міжнародних розрахунків (БМР) у системі валютно-кредитних відносин.

***Тема 2.8.** Проблеми інтеграції України до системи світогосподарських зв'язків*

Передумови інтеграції: економічні, політико-правові, соціально-культурні, інфраструктурні. Національні економічні інтереси України у сфері МЕВ. Передумови входження України до світового економічного простору. Чинники виходу України на зовнішні ринки (позитивні, негативні). Шляхи та показники адаптації України до світового економічного простору та обставини, що цей процес ускладнюють. Регіональні пріоритети України. Приєднання України до СОТ як довгостроковий фактор стабільного розвитку.

Індивідуальні завдання:

контрольна робота для заочної форми навчання

3. Рекомендована література

1. Козик В.В. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. / В.В. Козик, Л.А. Панкова, Н.Б. Даниленко. – 7-е вид. – К.: Знання, 2008. – 406 с.
2. Горбач Л.М. Міжнародні економічні відносини: підручник / Л.М. Горбач, О.В. Плотніков. – К.: Кондор, 2005.
3. Киреев А. Международная экономика: В 2-х ч. - М.: Международные отношения, 2003.
4. Боринець С.Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини: підручник / С.Я. Боринець. – вид 5-те, переробл. і допов. – К.: Знання, 2008. – 582 с.

5. Філіпенко А.С. Міжнародні економічні відносини: теорія: підручник для студ.екон.спец. вищих навч.закл / А.С. Філіпенко. – К.: Либідь, 2008. – 408 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік

5. Засоби діагностики успішності навчання – поточні та підсумкові тестові завдання, комплекти тестових завдань для модульних робіт, індивідуальні завдання, теми для контрольної роботи(для студентів заочної форми навчання)

АНОТАЦІЯ

Міжнародні економічні відносини

Мета вивчення: формування низки спеціальних знань з проблем розвитку та сучасного стану міжнародних економічних відносин (МЕВ) для фундаментальної та спеціальної освіти та для практичної діяльності за фахом

Предмет дисципліни: система зв'язків національних економік різних країн на основі міжнародного поділу праці

Змістові модулі: теоретичні основи міжнародних економічних відносин; форми міжнародного економічного співробітництва

АННОТАЦИЯ

Международные экономические отношения

Цель изучения: формирование специальных знаний по проблемам развития и современного состояния международных экономических отношений (МЭО) для фундаментального и специального образования и для практической деятельности по специальности.

Предмет дисциплины: система связей национальных экономик разных стран на основе международного разделения труда.

Модули содержания: теоретические основы международной экономики; формы международного экономического сотрудничества

ABSTRACT (ANNOTATION)

The international economic relations

The purpose of study: formation of special knowledge on problems of development and a modern condition of the international economic relations (IER) for fundamental and special education and for practical activities on a speciality.

The subject matter: system of communications of national economies of the different countries on the basis of the international division of labour.

Content modules: theoretical bases of the international economy; forms of the international economic cooperation